

ПРОБЛЕМИ ИНФОРМИСАНОСТИ БИРАЧА У ИЗБОРНОМ ПРОЦЕСУ (*)

I. — Обавештеност грађана у политичком процесу има вишеструко значење и значај. Пре свега, обавештеност је основа на којој се, уз утицај и других чинилаца, ствара сопствено политичко убеђење и политичка воља уопште као и у сваком конкретном случају. Не треба посебно подвлачити да би без одређених информација било немогуће створити своје мишљење, изградити лични став и стећи сопствену вољу. С друге стране, значење и значај информисаности грађана испољава се и у томе што обавештеност представља основ и услов вршења надзора над радом органа власти и друштвеног самоуправљања од стране грађана. Такође, обавештеност грађана омогућава реалан утицај грађана на рад ових органа и организација и чини га ефикасним. Најзад, обавештеност је и основа и услов доношења конкретне одлуке од стране грађана у политичком процесу (на референдуму и др.). Ако је то тако, онда и не долази у сумњу веома велики значај информисаности грађана у систему демократије, а нарочито у систему самоуправне социјалистичке демократије, која тражи и претпоставља грађанина као активног управљача и носиоца самоуправног демократског механизма.

Информисаност грађана има своје реално значење и одређену вредност, посебно на једном несумњиво веома значајном подручју политичког система и политичког живота уопште у једној земљи. Реч је о изборном систему и изборном процесу који као део политичког система и политичког процеса, представљају један од битних чинилаца у конституисању политичке власти и њеном вршењу, као и остваривању основних политичких права грађана. Међутим, уставна и политичка историја, као и савремена пракса у појединим земљама у том погледу су различите. Образујући се на тлу и у недрима одређеног политичког система, и сам изборни систем поприма карактер тог политичког система. То се испољава, пре свега, у његовом класном карактеру и, сходно томе, у функцији коју има у датом политичком систему. Отуда и значење и важност информисаности бирача у изборном процесу у различитим системима нису и не могу да буду исти.

1. Изборни систем није у свим савременим земљама исти, па то није био ни у разним фазама развоја једне земље. Међутим, оно што је тим системима, у већој или мањој мери, заједничко јесте функција коју ови имају у политичком животу тих земаља. Суштина ове функције је, као што је познато, у конституисању једне владајуће партијске екипе

(*) Основне идеје овог чланка изнете су у реферату који је аутор поднео на симпозијуму „О изборном систему“, одржаном у Београду октобра 1966. год.

која ће у одређеном мандатном периоду да врши власт и води политику земље. Отуда у овим системима избори се свде на бирање кандидата — припадника појединих партија у земљама са вишепартијским системом, односно на потврду кандидата владајуће партије у земљама са једнопартијским системом (1). У таквим системима кандидате, углавном, именују централни партијски форуми, те се грађанин у изборном процесу ангажује ефективно само у завршном чину када се опредељује за неког од постављених кандидата, односно када својим гласом даје формалну потврду постављеном кандидату. Пракса показује да се грађанин — бирач опредељује за неког од кандидата, по правилу не за њега као личност и политичку фигуру, већ за њега као припадника одређене политичке партије (2). Иако у појединим демократским земљама то може да буде и нешто другачије, оваква се суштина и функција избора и изборног процеса не мења битније. У целини посматрано, избори у овим земљама не значе и ефикасно средство увлачења грађана, народа у процес непосредног вршења власти и вођења политике.

У таквим условима информисаност бирача у изборном процесу не представља посебно значајан чинилац нити има велику улогу. Нужна и потребна информисаност грађана у изборном процесу, упрошћено речено, своди се на обавештеност о изборним програмима, општој политичкој линији партија и т. сл., и то углавном само у периоду изборне кампање. У одређеним ситуацијама, како је то из праксе појединих земаља познато, ни то није значајно, јер ни разлике између ових програма понекад нису велике. Када се томе дода да су извори обавештавања под утицајем, па и монопол појединих партија, односно државе у име одређене партије, нарочито у земљама са једнопартијским системом, онда је још очигледније да информисаност у свом правом значењу нема неки већи значај у оваквим системима. У поменутих условима информисање има више карактер пропаганде и мобилизације грађана за тренутну политичку акцију (избори), при чему, разумљиво, значење и суштина ове пропаганде и активирања грађана у буржоаским и другим земљама нису исти.

2. У систему самоуправне социјалистичке демократије који се израђује у нашој земљи проблем обавештености бирача у изборном процесу има другачије значење и знатно већи значај. То је условљено општим карактером социјалистичке демократије и, у вези с тим, карактером а нарочито функцијом избора у друштвено-политичком систему социјализма, који обухвата изборе и за скупштине друштвено-политичких заједница и за органе самоуправљања у радним организацијама.

(1) Вид. о томе, Едвард Кардељ: Нови Устав социјалистичке Југославије, у књизи Преднартг Устава СФРЈ, изд. Комунист, Београд 1962, стр. 111; Др Јован Борбевић: Социјалистичка демократија и њен изборни систем, студија за Симпозијум „Изборни систем у условима друштвеног самоуправљања“, Београд 1966, стр. 8—9, а затим стр. 10 и стр. 13, 14, 15.

(2) Вид. о томе: Едвард Кардељ, нав. студија, стр. 116, као и тамо цитирани писци. У својој књизи *Les partis politiques en Grande-Bretagne*, изд. Presses universitaires de France, Paris 1965, А. Mabileau и М. Merle пишу: „Бирач у Великој Британији не гласа за једног кандидата из разлога његове личности. Он гласа за једну партију, пошто избори имају за циљ бирање владе; он посматра искључиво етикету кандидата и не брине за његове личне способности“ (стр. 97). У књизи се посебно истиче да се ниједна фаза изборне операције не одвија изван партија — партије именују кандидате, изборна кампања се води кроз партијску пропаганду, бирачи бирају посланика за партије (вид. стр. 96 и стр. 92).

Позната оцена значаја избора и изборног система коју је још у своје време дао Монтескије није ни у систему социјалистичке демократије у Југославији изгубила од своје актуелности и истинитости. Међутим, изграђен у уставном и политичком систему чија суштина почива у друштвеном самоуправљању и у условима промењеног карактера и структуре скупштина, као и промењеног карактера и положаја општине, савремени изборни систем у нашој земљи је неминовно нов и друкчији и по својој функцији и по својој улози. Избори немају карактер борбе између политичких партија и група које теже освајању власти односно задржавању власти у својим рукама. Избори губе и карактер неке општеполитичке манифестације која представља једну врсту „леблицита“, формалне потврде кандидата као и погодбе о једном или другом кандидату, мада трагови ових и сличних појава нису у потпуности ишчезли и из саме праксе (3). Напротив, избори постају, уколико то већ нису, један механизам конституисања делегација састављених од представника грађана и радних људи из свих области друштвеног живота и рада. Суштина таквог изборног система лежи у тежњи да се одаберу делегати који ће у једном мандатном периоду да врше одређене функције управљања и обављања друштвених послова које грађани и радни људи не могу непосредно да остваре у општини и радним организацијама. На тај начин, избори и изборно одлучивање постају саставни део непосредног одлучивања у систему самоуправљања и политичком процесу уопште (4). Значајне елементе остварења овакве концепције избора у нашем новом уставном и друштвено-политичком систему треба тражити, пре свега, у постојању веома разгранате мреже представничких тела и то као органа друштвеног самоуправљања друштвено-политичких заједница односно радних организација. Када се, при томе, има у виду и примена начела ротације која, између осталог, доводи и до чешћег ангажовања грађана и радних људи у вршењу избора, онда је то разлог више да избори и изборно одлучивање заиста постану један акт одлучивања у процесу самоуправљања и вршења власти. Томе посебно доприноси и улога и функција коју представничка тела имају у нашем скупштинском систему.

Међутим, избори и изборно одлучивање не би имали карактер акта непосредног одлучивања ако грађанин односно радни човек не би све више постајао носилац целокупног изборног процеса. Наиме, он није — како је то својствено изборним системима у другим земљама — само учесник у завршној фази изборног процеса, тј. у гласању о кандидатима и опредељивању за некога од њих. Грађанин односно радни човек јесте и треба све више да буде активан чинилац и носилац свих фаза у изборном процесу — почев од фазе кандидовања па до фазе гласања о избору. Штавише, он — како се то све очигледније испољава у пракси — постаје активан учесник и у припремама за изборе, тј. у ономе што се код нас назива евидентирање кандидата (преткандидациони процес). Осим тога,

(3) Вид. Др Јован Борђевић, нав. студија, стр. 21 и сл., 48, 49 и сл. Вид. и друге реферате са поменутог симпозијума (нпр. Др Ф. Хочевар: Улога бирача и друштвено-политичких организација у кандидовању; Р. Хукић: Улога ССРН у изборном процесу; и др.).

(4) Вид. Др Јован Борђевић, нав. студија, стр. 20 и сл., 31, итд.; Едвард Кардељ, нав. студија, стр. 111, 112.

грађанин односно радни човек је и носилац иницијативе за опозив, као и самог одлучивања о опозиву. Најзад, свему томе треба додати и стварање, или бар тенденцију стварања, једног много чвршћег, сталнијег и непосреднијег односа између представника (делегата) и бирача (у радним организацијама је, по природи ствари, такав однос у знатно већој мери стварност).

Овакав карактер избора и активно и целисходно ангажовање грађана и радних људи у изборном процесу не би се могло ни замислити без одговарајуће обавештености бирача. Учесницима у изборном процесу су потребне потпуне, објективне и благовремено дате информације. Овакве информације омогућавају бирачу да самостално, али и објективно и одговорно донесе одговарајућу одлуку у изборном процесу — о кандидовању, о избору, о опозиву. При томе, не може се мимоићи ни чињеница да обавештеност бирача доприноси његовој већој заинтересованости за изборе и његовом истинском а не само формалном ангажовању у разним фазама изборног процеса. Све то говори да је обавештеност бирача у изборном процесу неопходна и да има велики значај.

II. — Проблем информисаности бирача у изборном процесу несумњиво је сложен проблем. Он покреће неколико значајних питања, а пре свега: какве су информације потребне бирачу (садржина информација), у које време бирач треба да добије информације, који су извори информација, итд. Јасно је да су то три основна питања, мада не и сва питања која поставља проблем информисаности бирача у изборном процесу.

1. Питање садржине информација којима бирач треба да располаже у изборном процесу сигурно је кључно питање. Оно се може сматрати таквим јер од садржине информација зависи степен (потпуност), али и квалитет обавештености бирача. Не треба посебно наглашавати да су, пак, степен и квалитет информисаности бирача један од главних чинилаца који утичу на ефикасност и корисност његовог ангажовања у изборном процесу. Информисаност бирача у нашем изборном систему мора да буде свестрана. Бирач мора да располаже како оним информацијама које му служе за упознавање критеријума за избор уопште, тако и онима које представљају више основу за конкретно одлучивање. Одсуство неких од њих, једних или других, неминовно мора да се одрази на самосталност и објективност у изборном одлучивању.

Тако, могло би се рећи да бирач мора најпре да буде информисан о томе какви су кадрови потребни представничком телу у наредном периоду његове активности. То је проблем профила потребних кадрова. Несумњиво да је овај проблем везан у одређеној мери и за природу задатака које представничко тело треба да изврши у наредном периоду, те и познавање оваквих података треба сврстати у оно о чему бирач треба да буде обавештен. Располагање оваквим подацима и обавештењима омогућава бирачу да се оријентише у својој активности у изборном процесу и да своје изборно одлучивање темељи на једној знатно широј платформи. У нашим условима овакве информације имају велики значај, посебно у преткандидационој фази, јер представљају основ за упознавање основних елемената критеријума за први, груби одбир кандидата. Али, важност поменутих информација није мања ни у другим фазама изборног процеса.

Осим оваквих информација, општих по свом карактеру, бирач мора да располаже у фази кандидовања и самог избора и обавештењима која су конкретнија по својој природи. То су обавештења која се односе на самог кандидата. Ради се о читавом низу података који у пуној и правој светлости приказују кандидата. Остављајући по страни оне податке који се сами по себи подразумевају (пол, старост, занимање итд.), овде је реч нарочито о подацима који пружају доказе о квалитетима кандидата које он као потенцијални посланик (делегат) мора да има. Тако, солидна информисаност бирача о моралним квалитетима кандидата, о његовим радним способностима и стручности, о друштвено-политичкој активности и доприносу развоју социјализма, о степену његовог осећања одговорности у раду и сл., несумњиво да омогућава бирачу да донесе рационалну и целосходну одлуку у одговарајућој фази изборног процеса. За његово опредељење у вршењу одбира кандидата могу да имају значаја и други подаци о кандидату: степен оптерећености кандидата разним функцијама итд.

Обавештеност бирача не би била потпуна ако он не би располагао још неким информацијама. Чини се да веома значајну улогу у постизању пуне обавештености бирача и стицању могућности за доношење што боље одлуке у фази кандидовања и самог избора имају и обавештења о томе какво је до тада било представничко тело (структура, социјални састав итд.), а посебно каква је била његова активност (који су били задаци, како су они остварени итд.). Информисаност овде, рекло би се, налази своју основу у остваривању једног врло важног уставног начела нашег друштвено-политичког система — начела јавности рада органа и организација.

Овome ваља додати да у фази одлучивања о опозиву (покретање иницијативе за опозив и гласање о самом опозиву), по природи саме ствари, бирач мора да располаже обавештењима о подацима који откривају разлоге опозива. Она се, у крајњој линији, свде на обавештења о раду и активности посланика (делегата), испоњеним квалитетима, одговорности и сл.

Најзад, своје одређено значење и вредност имају и информације о мишљењима и ставовима и других учесника у изборном процесу. То су обавештења о томе шта други бирачи мисле како о кандидату, тако и уопште о критеријумима за кандидовање, за избор односно за опозив. Овакве информације су неопходне; располажући њима бирач потврђује, проверава, али и исправља своје мишљење, став па и саму одлуку коју доноси у некој од фаза изборног процеса.

Међутим, при свему томе ваљало би имати у виду да основу овакве информисаности бирача у изборном процесу чине извесне информације од ширег значења. У ред ових информација би требало сврстати оно што се може сматрати да чини део политичког образовања грађанина — бирача у систему наше социјалистичке демократије. То су обавештења о суштини нашег друштвено-политичког система уопште, о основним ставовима и линији наше унутрашње и спољне политике, о идеологији и концепцији изградње социјализма код нас и т. сл.

Проблем садржине информација има и једну своју посебну страну. То је питање објективности информација и њихове истинитости уопште, али и прецизности. Бирачу нису потребне било какве информације. Другим речима, недовољно прецизне и непотпуне, а тим пре субјективно дате информације изопачују суштину и значење информисаности бирача у изборном процесу. Познато је да информисање бирача односно грађана уопште може да послужи и као ефикасно средство ширења пропаганде и наметања одређених мишљења, ставова. У таквим околностима информисање губи своје значење и оригиналну функцију и циљ — обавештавање бирача о подацима који су му потребни да би донео самосталну и објективну одлуку у изборном процесу.

2. Друго основно питање је време добијања информација. Решење овог питања углавном зависи од садржине информација, али и од природе самог изборног система. У земљама у којима бирач учествује само у завршној фази изборног процеса (гласање о избору постављених кандидата) и у којима се такво његово ангажовање у изборном процесу понавља само сваке четврте или пете године, време добијања информација се везује за период тзв. изборне кампање. Остављајући по страни питање садржине и суштине информисања у оваквим системима, информисање има одређени значај само у овом периоду кампање који претходи изборном чину. С обзиром да се ангажовање бирача завршава окончањем самог изборног чина, и информисање бирача после тога губи своју сврху.

У нашем друштвено-политичком систему ангажовање и активност бирача не престају окончањем изборног чина. Како је раније поменуто, вишеструки су разлози који до тога доводе. Није само могућност опозива (који, узгред речено, карактерише и друге изборне системе, па у склопу одређених повољних околности може довести и у тим земљама до извесне заинтересованости бирача и након завршених избора) чинилац који условљава ангажовање и активност бирача и после изборног чина. Чињеница да је грађанин односно радни човек носилац свих фаза изборног процеса (посебно и фазе кандидовања), па и самог преткандидационог процеса, као и чињеница да се примењује начело ротације, говоре — само по себи — о „продужењу“ изборног процеса. Успостављање сталнијег и чвршћег односа бирача са изабраним представником у скупштинама односно у органима самоуправљања у радним организацијама то само потврђује. Отуда је с правом у нашој политичкој теорији ⁽⁵⁾ истакнуто да избори постају метод обнављања представничких тела и део, ако тако може да се каже, свакодневног учешћа грађана и радних људи у вршењу власти и управљању друштвеним пословима. Из тих разлога, у оваквом изборном систему информисање бирача не може да се веже само за онај релативно кратак период уочи самих избора. Обавештавање у овим и оваквим условима мора да буде стално. Бирач мора бити стално обавештен и обавештаван о подацима који чине садржину информисања у изборном процесу. Ова неопходност сталног, непрестаног информисања претпоставља, разуме се, и један специфичан механизам обавештавања, те се и отвара проблем извора информација.

(5) Вид. Евард Кардељ, нав. студија, стр. 112.

3. Трећи основни аспект проблема информисаности бирача у изборном процесу јесте питање извора обавештења. Успешност у информисању великим делом зависи управо од разгранатости и ефикасности самог механизма информисања. С друге стране, ваља напоменути, систем извора и средстава информисања зависи, поред утицаја и других чинилаца, и од садржине информација и времена њиховог давања.

Тако, у политичким системима у којима, како је већ речено, после изборне кампање коју воде политичке партије (негде чак и државни апарат), бирач учествује само у гласању о избору, основни извори информисања бирача углавном се свде на тзв. средства масовног обавештавања (штампа, радио, телевизија и сл.) и јавна испућања кандидата на зборовима и митинзима, конференцијама за штампу и др. Томе треба посебно додати и изборне прогласе, плакате итд. У поменутих системима ова средства се показују као најприкладнија и у датим условима нај-ефикаснија, јер се њихова функција везује за период изборне кампање. Али, ту управо и лежи ограниченост њихове функције и улоге као средства информисања. Наиме, она у пуној мери постају средства пропаганде.

Механизам обавештавања у систему социјалистичке демократије мора да буде друкчије постављен с обзиром на неопходност сталног и трајног обавештавања грађана. Отуда, могло би се рећи да у оваквом систему механизам обавештавања мора да буде разгранатији и више институционализиран. Ово се огледа не само у успостављању односно коришћењу посебних извора информација, већ и у рационалнијем и суштински друкчијем коришћењу традиционалних средстава информисања.

Извесна традиционална средства информисања (штампа и друга средства тзв. масовног обавештавања) налазе своје изванредно значајно место и у систему информисања бирача код нас. При томе, ваља подвући да штампа, радио, телевизија и друга слична средства налазе своје оправдање на овом подручју своје активности само ако су средства сталног, систематског обавештавања бирача о раду представничких тела и о другим питањима која чине садржину информација потребних бирачу. Уставно гарантовање слободе штампе и других видова информација, а нарочито постојање друштвене својине и друштвеног самоуправљања у радним организацијама које се баве објављивањем и ширењем информација, свакако би требало да буду чврста препрека могућности њиховог претварања у средства пропаганде.

Јавна испућања кандидата на зборовима и митинзима, изборни прогласи и сл., неоспорно имају своје одређено политичко значење и важност, али као средство сталног информисања бирача сигурно заостају за извесним другим средствима информисања која су више институционална, појављујући се као средства сталног информисања бирача. Кад се то каже, онда се у првом реду мисли на зборове бирача односно зборове радних људи у радним организацијама. Ови зборови као институције непосредне демократије добијају код нас и карактер ефикасног и рационалног средства обавештавања бирача. Преко ових зборових могућно је постићи стално обавештавање бирача и то како о раду представничког тела у целини и другим питањима од општег значаја, тако и о конкретном

раду самог представника. Ако се при томе узме у обзир могућност постављања питања, давање допуњских одговора и разјашњења, развијање дискусије, као и успостављање правог непосредног односа између бирача и представника (делегата), што је од неспорне важности за добру обавештеност бирача, онда у зборовима бирача односно радних људи треба гледати једно зајста значајно средство информисања бирача.

Не мање значајну улогу на овом подручју требало би да имају и трибине ССРНЈ и других друштвено-политичких организација. Дискусије и договори на овим трибинама у изборном процесу, а посебно у преткандидационој фази, веома ефикасно би могли да послуже као средство информисања бирача.

У изворе информација ваља сврстати и јавност седница скупштина и органа самоуправљања у радним организацијама. Обезбеђење пуне јавности рада изабраних представничких тела могућношћу присуствовања њиховим седницама, сигурно да је једно од корисних средстава обавештења бирача. Веома драгоцен извором информација треба сматрати и стенографске белешке односно записнике са седница ових тела, као и периодичне извештаје о њиховом раду, с тим што би се проналажењем одговарајуће форме презентирања ових записника, извештаја, најширим круговима могло допринети њиховом ефикаснијем коришћењу. Устав је у том погледу дао свој допринос проглашавајући начело јавности рада државних органа, органа друштвеног самоуправљања и организација које врше послове од јавног интереса, предвиђајући и њихову дужност да о свом раду обавештавају јавност. Истовремено, Устав је то формулисао и као право грађанина да буде обавештен.

Веома значајне информације могу потећи и из рада скупштинских комисија за питања избора и именовања, као и изборних органа Социјалистичког савеза. То онда само казује да рад ових тела мора да буде у потпуности јаван.

III. — Посматрано у целини, може се закључити да је проблем информисаности бирача у изборном процесу у нашем уставном и друштвено-политичком систему веома значајан и релативно сложен проблем. Отуда је разумљиво да то намеће потребу да се овом проблему поклони већа пажња, а то тим пре што се има утисак да пракса указује на недовољну обавештеност бирача ⁽⁶⁾. Чини се да се сам по себи намеће закључак да управо недовољна (или не увек довољна) обавештеност представља један (не и једини) од чинилаца у коме треба тражити узроке могућним слабостима и негативним појавама у изборном процесу и функционисању изборног система уопште. Активније и потпуније ангажовање од одређених друштвено-политичких фактора (друштвено-политичких организација, а нарочито ССРНЈ, радних организација и других, па и самих бирача) на овом подручју сигурно би допринело потпунијем обавештавању бирача. Осим тога, осврт на поједина питања која улазе у склоп овог

(6) Вид. о томе врло интересантне статистичке прегледе и закључке у студији Сергеја Пегана: Избори и обавештеност грађана, у књизи Скупштински избори 1965, изд. Института друштвених наука, Београд, 1966.

проблема недвосмислено јасно показује да би нормативно регулисање низа питања из ове области (путем закона, статута друштвено-политичких заједница и радних организација) дало несумњив допринос ефикасности, рационалности и потпуности у обавештавању бирача у изборном процесу.

Др Павле С. Николић

РЕЗЮМЕ

Проблеми информированности избирателей в избирательной кампании

В условиях строительства в Югославии самоуправляемой социалистической демократии выборы и свобода изъяснения воли избирателей все больше становятся составной частью непосредственного волеизъявления в системе самоуправления. При такой системе каждый гражданин, каждый трудящийся является и должен становиться все более активным участником всех фаз избирательной кампании.

Такой характер выборов и активное и целесообразное привлечение избирателей к участию в избирательной кампании трудно бы было представить без соответствующей осведомленности самих избирателей. Участникам в выборах необходимы полные, объективные и своевременные информации. Они позволяют избирателям самостоятельно, и в то же время объективно и с полной ответственностью принять соответствующие решения.

Информированность избирателей в ходе избирательной кампании вне сомнения представляет собой сложную проблему. Она поднимает несколько крупных вопросов, в первую очередь: какие информации нужны избирателям (содержание информации), когда избирателей следует информировать, каковы источники информации. Информированность избирателей должна быть всесторонней. Избиратель должен располагать не только информацией, служащими ему для ознакомления с критериями для выборов вообще, но также и со всеми информацией, дающими ему более полную картину для возможности конкретно изъяснить свою волю. При этом, информации должны быть не только достаточно полными и точными, но и объективными. С другой стороны осведомления должны носить постоянный характер и не смеют сводиться лишь на информации в течении короткого отрезка времени накануне самих выборов. Эта необходимость в постоянном и непрерывном информировании предполагает существование и весьма разветвленного и хорошо организованного специфичного механизма осведомления. Он находит свое выражение как в установлении и использовании особых видов информации (собрания избирателей, трибуны Социалистического союза трудового народа Югославии и т.д.), как и в более рациональном и по существу ином использовании традиционных средств информации (печать и другие виды оповещений широких кругов населения).

SUMMARY

Problems of Informing Electors in the Electoral Process

In the conditions of self-governed socialist democracy, that is being built in Yugoslavia, elections and electoral decisions are increasingly becoming part of the direct deciding in the system of self-government. In such a system citizen, i.e. working man is and should be more and more an active participant in all the phases of the electoral process.

Such a characteristic of elections and an active and expedient participation of electors in the electoral process could not be conceived without

appropriate informing of electors. Participants in the electoral process ought to be fully, objectively and timely informed. This enables the elector to make the corresponding decision independently, but objectively and with full responsibility.

How to inform electors in the electoral process is a complex problem without any doubt. This brings up several important questions, but above all: what kind of information an elector is needing (the essence of information), at what time should he have it, what are the sources of information? The elector should be informed broadly and of many things. The elector should have all the informations serving him to know criteria for the elections in general, as well as the information that is the basis for concrete decision. But at the same time information must be complete, precise and objective in particular. On the other hand, informing should be permanent, not only in the course of relatively short period immediately preceding the elections. A permanent, continued information exacts a specific machinery of informing. This machinery should be more developed and institutionalized. This is reflected both in making available and using special sources of information (meetings of electorate, public discussions organized by the Socialist Alliance of Working People, etc.) and in a more rational and essentially different utilization of the traditional forms of information (press and other forms of mass communication).

R É S U M É

Les problèmes relatifs à l'information des électeurs dans le processus électoral

Dans les conditions de la démocratie socialiste d'autogestion édiflée en Yougoslavie les élections et les décisions électorales deviennent de plus en plus partie intégrante des décisions directes dans le système d'autogestion. Dans un tel système le citoyen, c'est à dire l'homme travailleur doit être l'agent actif et il l'est de plus en plus, de toutes les phases dans le processus électoral.

Un tel caractère des élections et l'engagement actif et opportun des électeurs dans le processus électoral ne pourraient même pas être conçus sans que les électeurs soient renseignés sous ce rapport-là. Il est nécessaire de fournir aux participants dans le processus électoral des informations complètes, objectives et en temps utile. Elles permettent aux électeurs de prendre une décision correspondante non seulement en toute autonomie, mais aussi avec objectivité et en y assumant la responsabilité.

Le besoin que les électeurs soient informés dans le processus électoral est indubitablement un problème complexe. Il soulève plusieurs questions importantes, tout d'abord il s'agit de savoir quelles sont les informations nécessaires à l'électeur (le contenu des informations, à quel moment l'électeur doit recevoir les informations, quelles sont les sources des informations. Les électeurs doivent être universellement informés. L'électeur doit avoir à sa disposition tant les informations qui lui serviront aux fins de connaître les critères pour l'élection en général, que les informations qui représentent la base surtout pour les décisions concrètes. Toutefois, les informations doivent être suffisamment complètes et précises et particulièrement objectives. D'autre part, les renseignements doivent être permanents et il faudrait pas qu'ils soient réalisés seulement pendant la période relativement courte à la veille des élections. Cette nécessité pressante des informations permanentes et sans interruption suppose l'existence d'un mécanisme spécifique de renseignements. Ce mécanisme doit être aussi ramifié que possible et institutionnalisé dans une plus large mesure. Cela se reflète tant dans l'établissement et l'utilisation des sources d'information spéciales (les réunions d'électeurs, les tribunes de l'Union socialiste du peuple travailleur de Yougoslavie, etc.) que dans une utilisation rationnelle et essentiellement différente des moyens d'information classiques (la presse et les autres aspects des communications en masse).